

HighCrop – billedredskab. Rapport om afprøvning af redskabet.

Sammenfatning

Et rådgivningsværktøj bestående af en række billedkort, der kan anvendes som et driftsledelsesspil er udviklet som en del af projekt HighCrop.

Formålet med billedredskabet er at levere et formidlingsmedie for faglige budskaber, der har større gennemslagskraft end den typiske mundtlige eller skriftlige formidling.

Billedredskabet er blevet afprøvet i forskellige situationer: kursus, erfagruppe, konsulentbesøg og interviews. I alle de afprøvede situationer har billedredskabet bidraget til at opnå gode resultater i form af engagement, fordybelse og nye erkendelser.

Konsulenter, der har prøvet billedredskabet, vurderer det positivt og vil gerne bruge det igen.

Konsulenter, der ikke har brugt det, forventer ikke, at de vil kunne bruge billedredskabet, fordi de frygter, det vil tage for meget tid, som ikke kan faktureres, at landmænd vil opfatte det som useriøs rådgivning, og fordi de forventer, at det kræver efteruddannelse at lære at bruge redskabet.

Billedredskabet har i de første afprøvninger vist lovende og perspektivrige resultater, men det vil kræve en del tilpasning og ledelsesmæssig indsats at få et sådant redskab udbredt i praksis.

Summary

A tool made up of picture cards has been developed in a Danish research and development project: HighCrop. The purpose of the tool is to offer an advisory media targeted organic plant growers that will have more effect than traditional advisory methods.

The picture card tool has been tested in different situations: education, experience exchange groups, advisory visits and in interviews. In all these situations the tool has shown good results such as engagement, absorption and new recognitions.

Advisors who have tested the tool appreciate it and want to use it further. Advisors who have not tried it are more sceptic as they expect it to be too time consuming, that farmers will regard it as unserious and that it will imply further education of the adviser to use it.

The picture card tool has shown promising results with interesting perspectives. But to diffuse it into common advisory practise it has to be adapted and supported by the advisory institutions.

Udarbejdet af Erik Fog, landskonsulent, Videncentret for Landbrug, Økologi
5. september 2013

Denne rapport giver en kortfattet beskrivelse af tilbagemeldinger fra de konsulenter, der har prøvet at anvende det billedredskab, der er udviklet i HighCrop projektet.

Indledning

HighCrop billedredskabet er udviklet som en del af projekt: Højere produktivitet i dansk økologisk planteproduktion (HighCrop).

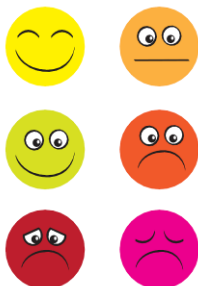
Formålet med billedredskabet er at levere et formidlingsmedie for faglige budskaber, der har større gennemslagskraft end den typiske mundtlige eller skriftlige formidling.

Materialet består af flere forskellige billedmaterialer, som landmanden får stillet til rådighed.

- Anbefalingskort: 37 illustrerede anbefalinger til driftsledelse, næringsstof-husholdning og kontrol af ukrudt.
- Kommentarkort: 6 kort med symboler på forhold, der skal tages højde for og 6 kort med smileyer til at signalere positivitet / negativitet i forhold til anbefalingerne.
- Diagramkort: Fire kort med teksterne: Stor effekt, Lille effekt, Let at gøre, Svært at gøre.
- Fremtidskort: 21 kort med situationsbilleder, der skal bruges til at signalere en ønsket fremtid for bedriften (udviklingsretning).

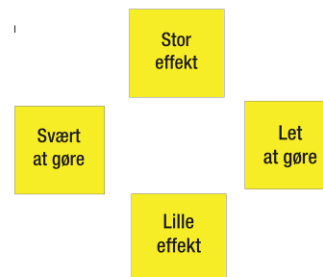
A: Faglige anbefalinger

B: Kommentarkort – holdning

B: Kommentarkort – forhold

C: Diagramkort

D: Fremtidskort – mål for bedriften

Fra udviklernes side har det været tænkt, at landmanden lægger kortene og derefter drøfter dem sammen med konsulenten. Man kan starte med at kortene (C) lægges ud på et stort bord, hvorefter kortene med faglige anbefalinger (A) lægges på bordet i forhold til, hvor stor en effekt tiltaget på kortet forventes at kunne få, og hvor let det vil være at udføre. Kommentarkortene (B) lægges dernæst på de anbefalingskort, som kræver en kommentar. Dermed er der skabt et stort komplekst billede, der illustrerer situationen på den aktuelle gård og ikke mindst de vurderinger og prioriteringer, landmanden har for sin bedrift.

Endelig er der fremtidskortene (D). Det er tanken at landmanden udvælger 5-6 af billederne og ud fra dem fortæller konsulenten, hvordan man ønsker at bedriften udvikler sig og hvilke værdier, der er vigtige for landmanden. Konsulenternes kendskab til dette har stor værdi som retningslinje for hvilke rådgivningsydelser, der er relevante for en given bedrift. Målsætningskortene kan lægges i forbindelse med brugen af de andre kort, eller de kan anvendes i andre sammenhænge, hvor man vil i dybden med landmandsfamiliens ønsker for bedriftens udvikling og fremtid.

Afprøvninger

De følgende betragtninger bygger på tilbagemeldinger fra følgende praktiske afprøvninger af billedredskabet:

- Billedkortene blev brugt på et omlægningskursus for konventionelle landmænd med interesse for økologi.
- Anvendt af vært på erfagrupperne for økologiske planteavlere.
- I en anden erfagruppe for økologiske planteavlere lagde deltagerne billedkort for den bedrift, der blev besøgt.
- En landmand brugte billederne som forberedelse til den årlige gennemgang af bedriften sammen med planteavlskonsulenten.
- Billederne blev brugt i projektet ved interview af en række landmænd om barrierer for praktisk gennemførelse af HighCrops anbefalinger.

Omlægningskursus for konventionelle landmænd

På omlæggerkurset var der 9 deltagere (konventionelle landmænd) samt en økologisk landmand og en økologikonsulent som undervisere.

Mødet, hvor billedkortene blev brugt, var et af de sidste på kurset, så deltagerne havde fået en del viden om økologisk landbrug inden.

Hver deltager fik et sæt billedkort, og blev bedt om at lægge anbefalingskortene (A) ud på et bord i forhold til effekt og lethed (markeret med C-kortene) og supplere med kommentarkortene (B).

Deltagerne brugte godt et kvarter på at lægge kortene, så de bedst muligt repræsenterede, hvordan deltagerne tænkte, at en økologisk drift skulle håndteres på deres ejendom.

Derefter gik man rundt og hørte hinanden fortælle om, hvorfor kortene var lagt som de var, og gruppen kommenterede, og den økologiske landmand supplerede med, hvordan deres forventninger passede med hans erfaringer.

Det blev et godt forløb, hvor deltagerne var meget koncentrerede om at lægge kortene. Det er en vigtig motivationsfaktor og gør det meget nærværende, at det handler om ens egen bedrift.

Det blev nogle spændende og relevante drøftelser, der kom frem under runden, hvor deltagerne var opmærksomme og engagerede, og det fungerede godt, at en erfaren økologisk landmand kunne supplere deltagerens overvejelser med sine egne erfaringer.

Konklusionen fra kursuslederen var, at billedredskabet fungerer godt som et indslag på kurser for omlæggere, når de har opnået noget basisviden, og det giver en god og nærværende dialog, ikke mindst når der er en økologisk landmand med til at relatere det til praktiske erfaringer.

Billedredskabet gør det spændende og nærværende at arbejde med stoffet og medvirker til, at deltagerne kommer dybere i stoffet og også lærer mere om hinanden og hinandens erfaringer. Konsulentens foreslår også, at billedredskabet kan bruges på landbrugsskolerne.

Vært på erfagruppemøde

I en erfagruppe for økologiske landmænd på Sjælland (også åben for interesserede konventionelle landmænd) blev billedredskabet brugt på følgende måde:

Efter at gruppen havde været rundt på bedriften og drøftet den aktuelle situation (bl.a. omfanget af ukrudt) samledes man sammen med konsulenten i haven. Konsulenten havde taget udvalgte anbefalingskort (A) og smiley-kort (B) med og opfordrede nu værtslandmanden om at lægge kortene og gav en kort introduktion til kortenes funktion.

Landmanden lagde kortene, og under vejs kommenterede først konsulenten og derefter resten af gruppen den måde landmanden placerede kortene i forhold til hinanden (der afspejler landmandens prioriteringer).

Det gav en god diskussion, som var fornyende i forhold til de snakke gruppen traditionelt har haft med hinanden. Det blev bl.a. nemmere at gå mere tæt på omkring de store udfordringer med ukrudt, der er på den bedrift.

Det var også interessant, at konsulenten hørte landmanden sige ting, der ikke før var kommet frem, selvom konsulenten har været der flere gange tidligere. Drøftelsen mandede således ud i, at konsulenten fik en ny opgave med at udarbejde en ukrudtsstrategi for be-

driften. En opgave landmanden havde markeret med en sur smiley. Desuden blev det aftalt, at konsulentens skulle besøge bedriften før høst, hvor omfanget af ukrudt er nemmest at vurdere.

Konsulentens havde således meget kontante fordele af at bruge billedredskabet, mens landmanden gav udtryk for at det var svært at se et udbytte af at bruge kortene – ”han vidste det jo godt”.

Måske kunne landmanden have haft en oplevelse af større værdi, hvis han havde haft mere tid til at arbejde med kortene på forhånd. Måske fik den spontane anvendelse lidt karakter af en uanmeldt eksamen for landmanden.

Efter forløbet med anbefalingskortene blev landmanden bedt om at udvælge billeder fra målsætningskortene (D).

Det fungerede fint. Landmanden fangede umiddelbart ideen og fandt 5 kort frem, hvorefter han fortalte gruppen, hvorfor det var de fem, han havde valgt.

Det gav igen ny viden for konsulentens, idet landmanden ikke tidligere havde nævnt, at han gerne ville have mulighed for at investere i et nyt kornlager.

Der kom også interessante diskussioner ved at konsulentens spurgte til kort, som landmanden ikke havde valgt, og senere kom landmandens ægtefælle til og drøftelserne viste, at der var visse divergenser i, hvordan de gerne så bedriften udvikle sig. Også det er vigtige oplysninger, som billedkortene var med til at få frem.

Det samlede forløb med billedkortene tog omkring to timer.

Da gruppen efterfølgende evaluerede billedredskabet var der en positiv stemning og flere gav udtryk for, at de også gerne ville prøve at bruge det.

Konsulentens konklusion efter denne oplevelse med erfagruppen var også, at billedredskabet bestemt kan bruges, ikke mindst fordi det er muligt at tilpasse det, så det passer til den måde man gerne vil tilrettelægge sin rådgivning.

Især i erfagrupper ser konsulentens et stort potentiale, fordi der i forvejen er en afslappet og ligefrem atmosfære, som kan befordre vigtige og nærgående diskussioner.

Kombinationen med billedkort og erfagrupper gør det også nemmere at få belyst flere områder, end hvis landmand og konsulent sidder alene med det.

Derimod mener konsulentens ikke, at det egner sig til at bruge i forbindelse med den årlige markplanlægning, selvom det kunne være fagligt relevant. Markplanlægningsmøderne kører efter en stram tidsplan, og det vil ikke være muligt at få tid til at drøfte billedkort i den sammenhæng.

Derimod kunne billedkort være en god hjælp i de situationer, hvor landmanden skal have hjælp til strategiske dispositioner på bedriften.

Deltagere i erfagruppe

I en anden erfagruppe for økologiske planteavlere med 10-12 deltagere blev billedredskabet brugt på den måde, at deltagerne delte sig i to hold med hvert sit sæt anbefalingskort

(A) og skulle udvælge de tre kort / tiltag, som de mente ville være af størst værdi for værtslandmanden at sætte i gang på bedriften.

Det gav et godt udgangspunkt for gode faglige drøftelser i de to hold, hvilket udmøntede sig, da de efterfølgende fremlagde deres forslag over for værtslandmanden.

Der viste sig i øvrigt stor enighed mellem de to hold og med værtslandmanden om, hvilke tiltag, der var vigtigst at gøre noget ved.

Konsulenten, der styrede forløbet, var godt tilfreds med de effekter billedkortene gav. De gav en ny måde at køre dialogen i gruppen og gav en målrettet og struktureret måde at inddrage deltagernes faglige viden og erfaringer.

Konsulenten vil derfor gerne anbefale billedkortene som et supplerende redskab til brug i erfagrunder.

Landmand laver billedoplæg før konsulentbesøg

I dette tilfælde skulle billedkortene bruges som støtte for et årligt konsulentbesøg i vækstsæsonen, hvor landmand og konsulent gennemgår alle marker og aftaler eventuelle nye tiltag, der skal gennemføres i løbet af det kommende år.

Landmanden fik hele billedredskabet (inklusiv vejledning) sendt ud nogle dage før konsulenten skulle komme.

Landmanden brugte derefter en masse tid på at forberede sig. Dvs. satte diagramkortene (C) på et bord, og lagde anbefalingskort (A) og kommentarkort (B) ud i forhold til hvor stor effekt han mente tiltagene ville have, hvor let de vil være at gennemføre, og hvor godt han kunne tænke sig at gøre det.

Ved at få materialet ud på forhånd har landmanden mulighed for at fordybe sig i materialet, og give hvert tiltag en seriøs overvejelse uden at det samtidig koster dyr konsulenttid.

Når anbefalingskortene skal lægges ud i forhold til effekt og lethed i gennemførelsen medfører det også en dybere overvejelse hos landmanden i relation til forholdene netop på hans bedrift.

På dagen, hvor konsulenten kom, startede landmanden med at vælge blandt målsætningsskortene (D) og forklarede sine ønsker til bedriftens og familiens fremtid. Det gav en god ramme for at forstå den måde han havde lagt anbefalingskortene og gav konsulenten ny viden om landmanden og hans prioriteringer, som vil have værdi for det videre samarbejde mellem landmand og konsulent.

Derefter blev landmanden opfordret til at vise, hvordan han havde lagt anbefalingskortene. Det blev gjort på den måde, at han lagde dem igen mens konsulenten så på, selvom de allerede lå placeret på bordet. Det gav en dybere indsigt i landmandens motiver, ved at han forklarede sine overvejelser, mens han lagde dem igen. Men det tager også mere tid, så hvis der ikke havde været så meget tid, kunne drøftelsen med konsulenterne også være taget direkte på den præsentation, som landmanden havde forberedt inden.

Det viste sig at være en stor udfordring for konsulenten at forblive lyttende under hele fremlæggelsen. Hvis konsulenten bryder ind med spørgsmål og kommentarer, kan det måske forstyrre den tankerække, som landmanden bruger i sin præsentation.

Resultatet blev en præsentation af billedkortene på bordet, der viste nogle tydelige mønstre, der afspejlede landmandens udfordringer, interesser og prioriteringer, og det gav anledning til en dybtgående faglig diskussion med konsulenten, der fik en dybere indsigt i bedriften, end han havde haft tidligere.

Præsentationen blev fastholdt ved at tage billeder af den. Derved kan den tages frem til fornyet vurdering, når der skal være opfølgning på bedriften.

Processen sluttede med at landmand og konsulent i fællesskab udvalgte de indsatser, der skulle arbejdes mere med på bedriften, og de konkrete indsatser blev efterfølgende aftalt i forbindelse med gennemgangen af de enkelte marker.

Konsulenten samlede op på besøget ved at sende landmanden et referat fra besøget, hvori den aftalte handlingsplan for det kommende år indgik.

Konsulenten var efterfølgende meget begejstret for de effekter, det havde haft at bruge billedkortene. Det havde givet en anden dybde i drøftelserne, og der var kommet ting frem, som de ikke havde talt om før, selvom det ikke var første gang konsulenten var på besøg. Det bliver derefter spændende om det også har en effekt på gennemførelsen af tiltagene. Den dybere drøftelse og især det forhold, at landmanden har stået for hovedparten af overvejelserne vil godt kunne have en positiv indflydelse på, hvor meget landmanden prioriterer at gennemføre de aftalte tiltag.

Hjælp til barrieresamtaler

Som et led i HighCrop-projektet blev en række økologiske planteavlere interviewet af forskere og konsulenter tilknyttet projektet. Interviewene blev gennemført under besøg på bedrifterne og et udvalg af anbefalingskortene (A) i billedredskabet blev brugt som støtte for interviewene.

De udvalgte anbefalingskort blev lagt frem for landmanden, og han blev bedt om at fortælle, i hvor høj grad han fulgte den pågældende anbefaling, og hvilke udfordringer og muligheder han så, for at bruge anbefalingen på sin bedrift.

Det gav en god og åben drøftelse med landmændene at bruge billedkortene som støtte for interviewene. Det var medvirkende til at interviewene kunne bruges til at få beskrevet forskellige bedriftstyper og de forhold der er karakteristiske for måden man prioriterer og navigerer i den daglige driftsledelse.

Foreløbige konklusioner og perspektiveringer

Billedkortene har været anvendt i flere forskellige sammenhænge: undervisning, erfagrupper, konsulentbesøg og interviews. I alle de afprøvede situationer medvirkede billedredskabet til at give bedre resultater:

- De involverede landmænd blev meget engagerede i at bruge billedredskabet
- Det medførte gode og dybe overvejelser hos de involverede landmænd
- Det satte konsulentens råd og forslag ind i en engagerende ramme.
- Det fremkaldte nye og vigtige oplysninger om landmandens prioriteringer af betydning for den fremtidige rådgivning

- Billedredskabet kunne anvendes på forskellig vis ved at konsulenten selv tilpasser brugen af det, så det passer til situationen og konsulentens måde at arbejde på.
- De positive oplevelser medførte, at de involverede landmænd og konsulenter gerne vil prøve at bruge billedredskabet fremover.

Samtidig med disse positive erfaringer hos dem, der har prøvet at bruge billedværktøjet, er det også en erfaring i HighCrop projektet, at det er vanskeligt at få konsulenter til at prøve at bruge redskabet. Der er stor nysgerrighed omkring redskabet, når det præsenteres, men det kniber med at få det prøvet af i praksis.

Når konsulenter spørges om forklaringer på dette paradoks, er den vigtigste og hyppigste forklaring, at der ikke er tid til den slags. Konsulenterne er booket op med traditionelle opgaver og skal sikre, at de når at gennemføre et tilstrækkeligt antal betalte aktiviteter til at opfylde deres budget for indtjening. At skulle til at bruge et billedredskab vil kræve tid både til forberedelse og gennemførelse, og det forventer konsulenterne ikke de har mulighed for at udfakturere.

En anden barriere, der hyppigt nævnes er, at konsulenterne forventer, at landmanden ikke vil tage sådan et "billedlotteri" seriøst. Konsulenterne er formodentlig bange for, at deres status som faglige eksperter kan blive undermineret, hvis de begynder at bruge værktøj som billedredskabet, hvor fokus mere er på landmandens overvejelser og muligheder, hvor det efterfølgende kan opleves mest som "snak", og at konsulenten ikke har fået markeret sin faglighed.

Endelig er der også nogen der giver udtryk for, at det er fremmedartet at skulle arbejde med et redskab af denne typer og føler, de er nødt til først at lære det i et efteruddannelsesforløb, før de vil have det godt med at tilbyde det til deres landmandskunder.

En kortfattet konklusion kunne derfor lyde, at billedredskabet har vist nogle gode og brugbare egenskaber i de afprøvninger, der er gennemført og er blevet anbefalet af de konsulenter, der har prøvet at bruge det. Men skal billedredskabet få en større udbredelse vil det kræve en større indsats med efteruddannelse og muligvis også en omlægning af noget af konsulentarbejdet, så brugen af billedredskabet passer bedre ind i konsulenternes arbejdsprofil.

Efter omtale af redskabet har der været henvendelser fra Norge fra både rådgivning og uddannelsesinstitutioner om at få billedredskabet tilsendt for at prøve at bruge det og evt. udvikle et tilsvarende redskab til norske forhold.

Videncentret har også taget initiativ til at skaffe midler til andre billedbaserede redskaber til brug i uddannelsen af landmænd og til brug i rådgivningen af økologiske mælkeproducenter,

HighCrop-projektet: "Højere produktivitet i dansk økologisk planteproduktion" er en del af Organic RDD programmet, som er koordineret af Internationalt Center for Forskning i Økologisk Jordbrug og Fødevarer-systemer, ICROFS. Det er finansieret fra NaturErhvervstyrelsen, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri.

Projektet gennemføres i årene 2011 til 2013 under ledelse af Aarhus Universitet.
Videncentret for Landbrug har haft hovedansvaret for at udvikle billedværktøjet.

Flere oplysninger om projekt HighCrop på hjemmesiden: <http://agro.au.dk/highcrop/>